

Andrés Manuel López Obrador (també conegut com AMLO) carrega contra la corrupció i l'establishment, però va més enllà del populisme buit.

El populista que aspira a presidir Mèxic

© The Economist

Quan Andrés Manuel López Obrador conclou un discurs de campanya a la plaça central de Jilotepec, una petita ciutat de l'estat de Veracruz, a l'est de Mèxic, la multitud s'amuntega tota cap a l'escenari. El polític triga 15 minuts a obrir-se pas

Andrés Manuel López Obrador, l'ex-alcalde de Ciutat de Mèxic, aspira a guanyar les eleccions presidencials mexicanes el 2018. I Mèxic potser necessita un polític que no sigui ni del PRI ni del PAN.

entre el caos de copets a l'espatlla, *selfies* i micròfons abans d'arribar al cotxe, aparcat a fora de l'envelat on ha parlat. L'objectiu del míting és fer campanya pel partit de López Obrador, Morena, amb vista a les eleccions municipals que se celebraran a Veracruz al juny. Però el seu objectiu de fons és molt més gran: aconseguir la presidència de Mèxic al tercer intent, el 2018.

Aquesta és una perspectiva que il·lusiona alguns mexicans i en fa tremolar d'altres. AMLO, com l'anomenen sovint, ha estat una figura de rellevància nacional durant més de 20 anys, i ha carregat contra els privilegis, la corrupció i l'establishment polític. Desfent-se de tot això, diu als mexicans pobres, la seva vida mi- →

→ llorarà. Molts altres perceben en aquest missatge l'amenaça d'un populista carismàtic que castigaria les empreses, afebliria les institucions i faria marxa enrere en les reformes. Els qui estan més amoïnats el veuen com una versió mexicana del difunt Hugo Chávez, un autòcrata que va arruïnar l'economia veneçolana i que va minar la democràcia del país.

Però Mèxic, igual que alguns països més rics, ara potser vol una política més dràstica. Els votants estan indignats per la corrupció, la criminalitat —que torna a pujar després d'una davallada— i el baix creixement econòmic. Poc després que López Obrador parlés a Jilotepec, el fiscal de l'estat de Veracruz va informar que s'havien trobat 250 calaveres, pertanyents a víctimes de càrtels de la droga, en forats propers a la capital de l'estat. Molts mexicans han deixat de creure que cap dels partits que han governat Mèxic aquest segle —el Partit Revolucionari Institucional (PRI), del president Enrique Peña Nieto, o el Partit d'Acció Nacional (PAN), a l'oposició— emprenguin gaires mesures per resoldre aquests fla-

gells. I ara viuen una confrontació amb el president nord-americà que vol posar fi al lliure comerç, deportar milions de mexicans, construir un mur i obligar Mèxic a pagar-lo.

AMLO proposa respondre a la corrupció amb la seva pròpia incorruptibilitat, i al nacionalisme de Donald Trump amb un nacionalisme ferotge propi. A Jilotepec s'enfronta contra l'antic governador de Veracruz, acusat de corrupció i buscat per la policia. Critica el PRI, el partit del fugitiu, titllant-lo de "corrupte i cínic" i el PAN per ser "corrupte i hipòcrita". El missatge cala al país. "Mèxic és un país ric, però els qui ens governen ens roben", diu un simpatitzant.

López Obrador ha portat la seva campanya als Estats Units, on es presenta com l'únic polític que pot plantar cara a Trump. El 13 de març a Nova York va denunciar Peña Nieto per haver permès que el seu homòleg nord-americà deixés caure "insolència i insults" damunt els milions de mexicans que viuen als Estats Units. Si López Obrador fos president, hi hauria "un mascle alfa a cada costat de

la frontera", diu Juan Pardinas, del laboratori d'idees IMCO. Pot ser que als votants els agradi la idea.

López Obrador és el favorit per a les eleccions de l'any que ve. Peña Nieto no es pot tornar a presentar. I en unes eleccions a una sola volta, AMLO podria guanyar amb tan sols un 30% del vot. Si això passa, Mèxic s'embarcarà en un experiment polític perillós.

López Obrador va començar la seva carrera política a l'estat meridional de Tabasco com a treballador del PRI, que va monopolitzar el poder polític a escala nacional des del 1929 fins al 2000. La seva vena rebel aviat va fer-se evident. Com a funcionari de l'Institut Nacional Indígena va passar cinc anys vivint amb la comunitat índia dels chontal. D'aquí prové la seva preocupació envers els mexicans pobres, diu l'historiador Lorenzo Meyer. López Obrador va arribar a cap estatal del PRI, però el van fer fora del càrrec alguns *priistes* perquè sospitaven de la seva organització de les bases.

El seu ascens a la rellevància nacional va arribar després de perdre la cursa

SI NO VOLS PAN... Molt probablement, la candidata del PAN a les eleccions mexicanes serà la muller de l'ex-president Felipe Calderón, Margarit Zavala (tots dos al centre de la foto).

electoral per ser governador de Tabasco el 1994, com a candidat del que actualment és el Partit de la Revolució Democràtica (PRD), una organització d'esquerres que s'havia escindit del PRI. En una seguda al Zócalo, la plaça principal de la Ciutat de Mèxic, López Obrador va presentar teatralment catorze caixes de documents que, pel que va dir, provaven que el PRI havia manipulat les eleccions.

El seu talent per a l'espectacle polític el va ajudar a aconseguir l'alcaldia de la Ciutat de Mèxic, que va ocupar del 2000 al 2005. Es va presentar dues vegades a la presidència, el 2006 i el 2012, però va perdre davant Peña Nieto a la segona volta. El 2014 es va separar del PRD pel suport d'aquest partit a les reformes econòmiques de Peña Nieto i va fundar Morena, el Moviment per a la Regeneració Nacional.

López Obrador ha estat un oponent implacable a les mesures per modernitzar l'economia, des del Tractat de Lliure Comerç de l'Amèrica del Nord (NAFTA) entre els Estats Units i el Canadà, que va entrar en vigor el 1994, fins a l'obertura del mercat energètic a inversors privats, duta a terme per Peña Nieto el 2014. Si surt escollit, López Obrador ha promès organitzar un referèndum sobre la reforma energètica. Un capítol del seu últim llibre porta per títol "privatització és sinònim de robatori". S'ha alineat amb un sindicat de mestres radical i problemàtic en la resistència a la reforma educativa promoguda per Peña Nieto, que obligaria els mestres de les pèssimes escoles públiques a passar exàmens d'avaluació.

Com a alcalde de la Ciutat de Mèxic, López Obrador va causar menys caos del que la seva imatge feia pensar que podria provocar. Va construir carreteres i va introduir una petita pensió universal. El deute va augmentar un moderat 9% en termes reals durant la seva alcaldia. "Va tenir bona relació amb les empreses i les immobiliàries", diu Agustín Barrios Gómez, del Consell Mexicà per a les Relacions Exteriors, antic congressista del PRD. Va deixar el càrrec amb un índex d'aprovació del 84%. Però s'estimava més

fer polítiques populistes que bones polítiques. Les pensions no requerien que els futurs beneficiaris hi contribuïssin. La inversió en carreteres hauria estat millor gastar-la en el transport públic. No va treballar per professionalitzar la policia o el sistema judicial. En resum, "no va ser un constructor d'institucions", diu Pardini.

Aquesta mancança apunta al seu tret més alarmant: un menyspreu a les normes, a la separació de poders i a la llei. Després de perdre les eleccions el 2006, els seus simpatitzants van amenaçar amb una revolució i van col·lapsar el Paseo de la Reforma, una de les vies principals de la capital, durant sis setmanes. El 2001, AMLO va respondre tèbiament al llinxament d'un home sospitós d'haver robat imatges religioses a prop de la Ciutat de Mèxic: "Nosaltres no interferim en les creences de la gent". Si bé personalment és honest, no té respecte per les institucions que el convertirien en un lluitador contra la corrupció.

LÓPEZ OBRADOR ÉS HONEST, PERÒ NO RESPECTA LES INSTITUCIONS CONTRA LA CORRUPCIÓ

A mesura que a López Obrador, de 63 anys, se li acostava la data de la tercera cursa per la presidència, intenta tenir un tarannà més integrador. Va donar suport al pla de Peña Nieto de visitar Trump al gener, tot i que el viatge es va cancel·lar després que el president nord-americà publicés una piulada insultant. Ha estat més amable amb les empreses. I alguns emprenedors, decebuts amb el rendiment de l'economia durant el govern del reformista Peña Nieto, estan "més disposats a donar una oportunitat a López Obrador", diu Gerardo Esquivel, economista del Colegio de México, una institució universitària.

Per ara, López Obrador té el terreny polític per a ell sol. Morena és, bàsicament, un partit d'un sol home, i això significa que la propaganda del partit es pot centrar a promocionar-lo a ell. Els altres partits han de dividir els recursos entre diversos polítics: encara no n'hi ha cap que hagi seleccionat el seu candidat presidencial per al 2018. Això "ha tingut un efecte enorme" sobre les opcions d'AMLO per guanyar, diu Aguilar.

El candidat del PRI a la presidència, sigui qui sigui, estarà tacat per la relació amb el Govern actual. El candidat més probable del PAN, Margarita Zavala, és popular, però és la dona d'un ex-president, Felipe Calderón, a qui generalment es responsabilitza d'un augment de la violència provocat per les seves mesures ineficaces contra el crim. El PRD té poc suport. Les enceses relacions amb els Estats Units i una economia afeblida per les mesures escameses per l'administració també afavoririen López Obrador.

La seva victòria no és pas segura. La seva embranzida es frenaria si Morena obtingués uns resultats dolents a les eleccions a la governació de l'estat de Mèxic el mes de juny. Els votants que prefereixen qualsevol persona excepte AMLO es podrien unir per donar suport a un altre candidat, perquè gairebé la meitat dels electors tenen una visió negativa d'ell. AMLO té un talent per a l'autodestrucció. El 2006 el seu avantatge de 16 punts es va esvaïr després del seu rebuig a participar en el primer debat televisat i després de qualificar el president, Vicente Fox, de *chachalaca*, un ocell conegut per la seva estrident riallada.

Gran part de l'elit mexicana resa perquè aquestes pallassades li suposin la derrota. Però AMLO s'ha suavitzat i s'ha disciplinat. El perill és que, encara que sigui més astut a l'hora d'aconseguir el poder, no sigui més sensat a l'hora d'exercir-lo. •

Traducció d'Arnau Figueras